

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
I. OLAĞAN GENEL KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

YER : TÜRK-İŞ TOPLANTI SALONU
GÜN : 6 HAZİRAN 1987 SAAT: 10.30

YÖNETİM KURULU

Genel Başkan	: Av. Nevzat HELVACI	(Ankara)
Genel Başkan Yard.	: Leman FIRTINA	(İstanbul)
Genel Sekreter	: Akın BİRDAL	(Ankara)
Genel Sekreter Yard.	: Aykut BAŞÇIL	(Ankara)
Genel Sayman	: Vecihi TİMÜROĞLU	(Ankara)
Üye	: Gülten AKIN	(Ankara)
Üye	: Erbil TUŞALP	(Ankara)
Üye	: İbrahim AÇAN	(Ankara)
Üye	: Nuri KARACAN	(İstanbul)
Üye	: Bekir DOĞANAY	(İstanbul)
Üye	: Şaziment ŞULEKOĞLU	(İstanbul)

ONUR KURULU

Av. Halit ÇELENK
Av. M. Emin DEĞER
Av. Veli DEVECİOĞLU
Prof. Dr. Cevat GERAY
Prof. Dr. Nusret FİŞEK

DENETLEME KURULU

Ali BOZKURT
İzzet ERAY
Julide GÜLİZAR

G Ü N D E M

- 1 — Açılış
- 2 — Başkanlık Divanının oluşturulması ve saygı duruşu
- 3 — Genel Başkan'ın açış konuşması
- 4 — Konukların Konuşmaları
- 5 — Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu Çalışma Raporlarının okunması
- 6 — Yönetim Kurulu Çalışma Raporu üzerine görüşmeler
- 7 — Yönetim Kurulunun aklanması
- 8 — Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ve Onur Kurulu üyelerinin seçimi
- 9 — Dilek ve öneriler
- 10 — Kapanış

Sayın Başkan,

İnsan Hakları Derneği'nin değerli üyeleri,

İnsan Hakları Derneği, geçen yıl, 17 Temmuz'da 98 bilim adamı, yazar, hukukçu, mühendis, mimar, gazeteci ve tutuklu-hükümlü yakınları bir araya gelerek kuruldu. İnsan Hakları Derneği kurucuları ülkemizin imzaladığı uluslararası belgelerde yer alan, insanlığın özgürlük mücadelesi tarihinden ve insan olma onurundan kaynaklanan, uygar dünyanın benimsediği, çağdaş özü ile belirlenen İNSAN HAKLARININ toplumumuzda tüm boyutlarıyla yaşama geçirilmesi için, tek ve belirli bir amaç için, İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ konusunda çalışmalar yapmak için bir araya geldiklerini kamuoyuna duyurarak çalışmalara başlamıştır.

Bir ülkede İnsan Hakları Derneği'nin kurulmasını gerekli kılan nedenler varsa ve yaşıyorsa, o toplumun insanları için, insan hak ve özgürlüklerini savunmak ve onun çabasını vermek de, kaçınılmaz bir insanlık görevidir. İşte, İnsan Hakları Derneği'nin kuruluşunda, bu görevin bilinci ve sorumluluğu bulunmaktadır.

Tüzük ve kuruluş bildirisinde derneğin yapacağı işler şöyle belirlenmiştir:

Derneğin amacı doğrultusundaki etkinlikleri gerçekleştirmeyi çağımıza, ülkemize ve toplumumuza karşı insan olmanın hak ve sorumluluklarını yerine getirmenin bir gereği sayıldığı,

Yurdumuzda, temel hak ve özgürlükler başta olmak üzere insan hakları ihlallerini araştırıp, saptayıp önlenmesi yolunda girişimlerde bulunmayı,

İç hukukumuzun, Türkiye Cumhuriyetince imzalanmış, insan hakları konusundaki uluslararası belge ve antlaşmalarla çelişen yada bağdaşmayan hükümlerin ayıklanması, çağdaş koşul ve yaklaşımlar doğrultusunda düzenlenmesi için çaba göstermeyi,

Hükümlü, tutuklu ve gözetim altında bulunanların ırk, renk, cinsiyet, dil, din ve siyasal görüş ve inanç ayrımı gözetmeksizin, yaşamlarının insan onuruna yaraşır maddi ve manevi koşullar içinde geçmesi için her türlü çaba harcamayı öngörmüş ve,

Halkımızın bilinçli desteğinden alacağımız güçle, ülkemiz tarafından imzalanan uluslararası belgelerde yazılı İnsan Haklarının tam olarak yaşama geçirilmesi doğrultusunda kamuoyu oluşturulmasına ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvuru hakkının tanınmasına çalışılacağı belirtilmiştir.

Tüzük ve kuruluş açıklamasında anlatımını bulan bu etkinliklerin yaşama geçirilmesi, birçok ülkede olduğu gibi, bizde de yoğun bir çaba ve mü-

cadeleyi gerektirmektedir. İnsan yaşamının onurlu kişiliğini geliştirecek ve koruyacak olan temel hak ve özgürlükler; tüm insanlığın ortak sorumluluğu ve özlemi olması gerekirken o ülkelerin insanların bir kesiminin sorumluluğunda kalmaktadır. Kuşkusuz, bu bir raslantı değildir. İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine gerekseme, o insanlar için tek neden değildir. Asıl neden, bu insanların, halkına, ülkesine ve bütün insanlığa karşı duydukları sorumluluktan kaynaklanmaktadır.

Ülkemiz, çağdaş insan hakları düzeyinin çok altındadır. Eğer insanlar işkencede öldürülüyorsa, cezaevleri işkence evlerine dönüşmüşse, eğer insanlar düşüncelerinden ve o doğrultuda örgütlenmelerinden, yazım ve anlatımlarından ötürü yıllarca hak ve özgürlükleri ellerinden alınıyor ve cezaevlerinde yatırılıyorsa; eğer bir dönemde anayasal ve yasal haklarını kullanıp, ara dönemlerde bunlar suç sayılıp yargılanıyorsa; eğer toplum güvenliği ve huzuru gerekçelerine sığınıp insanlık onuru ve kişiliği aşağılanıp her türlü baskı altında tutulmanın nedeni oluyorsa, o ülkede insan hak ve özgürlükleri, bizzat o gerekçelere dayalı oluşan kurum ve kuruluşların tehdidi altında demektir. Oysa, ülkemiz insan haklarına yönelik birçok uluslararası antlaşma ve sözleşmeye imza atarak, hak ve özgürlükler için taraf olmuştur. Ama, imzaladığı yada onayladığı kimi belgelerin öngördüğü yükümlülüklerin hemen çoğunu bugüne değin yerine getirmemiştir.

Kurucular kurulunca görevlendirilen Yönetim Kurulumuz, ilk toplantısından sonra, Türkiye'nin somut koşullarından hareketle; temel hak ve özgürlüklerin sağlanması, korunması ile insan hak ve özgürlüklerine aykırı davranışların önlenmesine yönelik çalışmaları şöyle saptamıştır:

— Yaşanmış ve yaşanmakta olan insan haklarının çiğnenmesiyle ilgili olayların saptanması ve önlenmesi için gerekli girişimlerde bulunulması ve buna bağlı olarak;

— İşkence olaylarının belirlenmesi ve işkencenin önlenmesi için her alanda çaba harcanması,

— Cezaevlerinde, eziyete yönelik her türlü uygulamanın saptanması ve cezaevi koşullarının iyileştirilmesi için çaba gösterilmesi,

— Kovuşturma, soruşturma, yargılama, savunma ve infazların hukuk devleti ilkelerinin uygulanırılığını sağlamak doğrultusunda hukuksal çabanın sürdürülmesi,

— Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası insan haklarıyla ilgili sözleşmelere karşın işkence ve bas-kılara uğramış insanların, sağlık rehabilitasyon ve hukuk sorunlarıyla ilgilenilmesi,

— İnsanın en temel hakkının yaşam hakkı olmasından ve bu hakkın en büyük engeli olan ölüm cezalarının kaldırılması yolunda çaba harcanması,

— Düşünce anlatım ve örgütlenme özgürlüğünden, her türlü toplumsal ve ekonomik haklardan yurttaşların yararlanmasının gerçekleştirilmesi yo-

lunda çaba gösterileceği duyurularak; bu yolda beş çalışma grubu oluşturulmuştur. Bunlar: Baskı, İşkence ve Cezaevleri Kurulu, Temel Hak ve Özgürlükler Kurulu, Hukuk Kurulu, Toplumsal Haklar Kurulu ve Ekonomik Haklar Kuruludur.

Derneğimizin kuruluş başvurusuna karşılık, üç ay sonra İçişleri Bakanlığı'ndan gelen görüşte; tüzüğümüzün yasalara aykırı olduğu, amaç ve gösterilecek etkinliklerin, devletin bile üstesinden gelemeyeceği işlerden olduğu ve siyasi nitelik taşıyabileceği gerekçeleriyle geri çevrilmiş, tüzük amacının ve etkinliklerin yeniden düzenlenmesi istenmiştir.

Kurucular kurulunca yeniden değerlendirilen ve gerekli düzeltmelerle gönderilen tüzük, ikinci üç ay sonunda, İçişleri Bakanlığı'nca yeniden geri çevrilmiş ve bu kez de dernek amacının açık ve belirli olmadığı, etkinliklerinin her an yasaklanmış biçimlere dönüşebileceği nedenine dayandırılmıştır.

Üçüncü kez, bir çok zorluklar içinde toplanabilen kurucular kurulu, yeniden tüzük üzerinde çalışmış ve son biçimiyle Bakanlığa gönderilmiştir. Sonuçta, ancak, dokuz ay sonra tüzüğümüz kabul edilmiştir.

İçişleri Bakanlığı'nın her iki yazısında da, işlevi, insan haklarını savunmak olan bir derneğin kurulamayacağı anlamında anlatımlar yer almıştır. Oysa, Dünya İnsan Hakları Federasyonu'na bağlı 41 ülkenin hiçbirinde İnsan Hakları'na yönelik dernek ve kuruluşlar izne bağlı değildir. İzne bağlı olan ül-

keler, Şili, Cezayir ve Türkiye'dir. Çağdaş demokratik hukuk devletinin görevi, hak ve özgürlüklerin kullanılmasını güçleştirmek değil, kullanılabilmesinin koşullarını hazırlamaktır. O nedenle, Yönetim Kurulu'muz derneğimize karşı, daha kuruluşunda, takınılan bu tavrı, dernek kurma hakkına karşı önemli bir ihlal saymıştır.

Bilindiği gibi Türkiye, insan hak ve özgürlüklerini tanıyarak güvence altına almayı başlıca amaç sayan BM (Birleşmiş Milletler) ve Avrupa Konseyi'nin üyesidir. Yine Türkiye, bu kuruluşlar eliyle benimsenen insan haklarına ilişkin çeşitli uluslararası belgeyi onaylayarak bu hakları tam anlamıyla gerçekleştirmeye ödev ve yükümlülüğünü üstlenmiştir.

Adı geçen kuruluşlardan BM, kuruluşundan başlayarak gerek kendi organlarının çalışmalarını kolaylaştırmak, gerekse üye devletlerin bu alandaki etkinliklerine yardımcı olmak üzere ulusal kuruluşların oluşturulmasını öngörmüş ve bu amaçla bir dizi karar almıştır. Örneğin, daha 21 Haziran 1946'da BM'nin ana organlarından biri olan Ekonomik ve Toplumsal Konsey 9 (II) sayılı kararında BM üyelerini «İnsan Hakları Komisyonu'nun çalışmalarını geliştirmek üzere kendi ülkelerinde işbirliği yapılacak bilgi grupları ya da yerel insan hakları komiteleri kurulmasının yararını» gözönüne almaya çağırılmıştır.

Yine Ekonomik ve Toplumsal Konsey, İnsan Hakları Komisyonu'nun tavsiyesi üzerine 25 Tem-

muz 1960 tarih ve 772B (XXX) sayılı kararında her ülkede insan haklarına ilişkin sorunlar üzerinde görüş belirtecek kuruluşların, bu hakların saygı gö-rerek gözetilmesi konusundaki katkılarının önemi-ni tanımıştır.

İnsan hakları sorunları üzerinde bu tür kuruluşlarca yapılacak inceleme ve belirtilecek görüşlerin bu hakların saygı görmesi ve gözetilmesinde hükümetler için büyük değer taşıdığını belirten Konsey, üye devletlerin hükümetlerinden uygun yöntemlerle bu tür kuruluşların kurulmasını destekleme ya da kurulmuş olanları özendirme isteminde bulunmuş-tur

Cenevre'de 18-29 Eylül 1978 tarihinde yapılan İnsan Hakları'nın Geliştirilmesi ve Korunmasında Ulusal ve Yerel Semineri'nde bu kuruluşların işleyişi ve yapısı konusunda yol gösterici ilkeler benimsenmiştir.

Bu ilkeler 14 Aralık 1978 tarih ve 33/46 sayılı kararla Genel Kurul'ca 14 Mart 1979 tarih ve 24 (XXXV) sayılı kararla İnsan Hakları Komisyonu'nca kabul edilmiştir.

Son olarak yine BM Genel Kurulu, 16 Aralık 1983 tarih ve 38/123 sayılı kararıyla,

— Tüm üye devletleri, insan haklarını korumak ve geliştirmek üzere ulusal kuruluşların kurulması ya da kurulmuşsa güçlendirilmesi için uygun önlemler almaya çağırılmış,

— Ulusal yasalara uygun olarak bu tür ulusal

kuruluşların bütünlüğünün ve bağımsızlığının önemi vurgulanmış,

— Resmi olmayan ulusal örgütlerin, ulusal kuruluşların çalışmalarındaki önemli rolüne dikkat çekmiştir.

BM'in yanı sıra, Avrupa Konseyi de çeşitli karar ve uygulamalarıyla üye ülkelerde İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi hükümlerinin yaşama geçirilmesinde resmi olmayan örgütlerin önemine inanmış ve Konsey'e bağlı bir birim olan İnsan Hakları Direktörlüğü, her ülkede sözleşme hükümlerine ilişkin gelişmeleri, ilkece bu örgütler ya da temsilcilikleri aracılığı ile izlemiştir.

Bu gerekçelerle, BM'le aynı amaçları ve ilkeleri paylaşan Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin tümünde derneklerle ya da başka statülerde oluşturan ulusal kuruluşlar, insan hakları alanındaki çalışmalarıyla bu hakların saygı ve özen görerek geliştirilmesi yolunda önemli rol oynamış ve oynamaktadır.

İşte derneğimiz, ülkemizin bu alanda çağdaş toplum düzeyine yükselerek insanlık ailesi içinde kendine yaraşır yeri alması amacıyla insanlığın geliştirdiği ve dünya kamuoyunun benimsediği değerleri benimsemiş ve çalışmalarını bu hedefler yönünde belirlemiş olan bir dernektir.

Kurucular Kurulu'nca görevlendirilen Yönetim Kurulu'muz, göreve başladığından bu güne, gerek kurucularımızın ve gerekse üyelerimizin katkısıyla birtakım etkinlikler göstermiştir. Derneğimizin kısa

sürede ulaştığı boyut ve kazandığı saygınlığın onuru, İnsan Hakları Derneği'nin tüm kurucularına ve üyelerine katkıda bulunanlara aittir.

ÇALIŞMALARIMIZ

Yaklaşık yedi yıldır, insanlar ya örgütsüz bırakılmış yada örgütleri önüne yasal engeller konulmuştur. Bu yolda insanların haklarını arama yolları tıkanmıştır. Dernek, kuruluş amacını ve etkinlik alanını duyurur duyurmaz, her kesimden haksızlığa uğramış insanların haklarını arama merkezi oldu. Sözlü ve yazılı başvurulara, kimi zaman anında yol gösterdi, kimi zaman da haksızlığa uğratıldığı kurumlara ve kuruluşlara iletildi. Yurdun dört bir yanından gelen mektuplar yanıtlandı.

Kuruluşla birlikte, derneğin nitel ve nicel gelişmesine ağırlık verildi. Üyeliklere özendirici duyuru ve bildirimler yapıldı. Ve bugün 560 üye ile kongremizin toplanması sağlandı.

Öncelikle büyük kentlerden başlatılarak, dernek şubelerinin açılması yolunda çaba gösterildi. Ancak, yasadan kaynaklanan ve tüzüğe konulan geçici bir madde uyarınca Merkez Genel Kurulu'nun yapılmasından önce şubelerin açılmayacağı nedeniyle, bugüne değin İstanbul, İzmir ve Adana illerinde, Temsilciler Kurulu adıyla kurullar oluşturuldu. Dernek etkinlikleri bu illerimizde bu biçimde sürdürülmüş oldu. Başka illerde de bu kurulların oluş-

turulması yolunda girişimlerde bulunuldu. Genel Kurulu'muzdan sonra bu üç ilimizle birlikte Kayseri'de ve Eskişehir'de de şubelerin açılması gerçekleştirilecektir.

Dernek, kuruluşuyla birlikte, gerek merkezde gerekse diğer illerde iletişimin kurulabilmesi için, öncelikle Dernek Genel Merkezi'nin, bir yerinin ve adresinin belirlenmesi gerekiyordu.

Bu doğrultudaki çabalarımız bir süre sonra sonuçlanarak, merkezi ve kolaylıkla bulunabilecek bir yerde dernek yeri kiralandı. Kısa sürede dernek yerinin onarılması, içinin düzenlenmesi, telefon bağlanması ve çalışmalara açılması birçok arkadaşın ilgi ve katkısıyla olmuştur. Bundan ötürü, burda kendilerine teşekkür ediyoruz. Şimdi Dernek Genel Merkezi her gün sabahdan akşama değin açık bulunmaktadır.

HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİN KULLANIMI YAŞAM HAKKIYLA BAŞLAYACAKTIR

İnsan haklarına ve özgürlüklerine bir bütünlük içinde bakan derneğimiz hak ve özgürlüklerin eksiksiz kullanımının yaşam hakkıyla başlayacağından yola çıkmıştır. Derneğimizin Yaşam Hakkı konusunda çok duyarlı olmasının esas nedeni, ülkemizde, bu hakkın ağır tehdit altında bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Yedi yıldır, yaşam hakkı, gözaltında, karakol-

da, işkencede, cezaevlerinde tehdit altındadır. Çağdaş hukuk devletinde ve demokratik bir toplumda demokrasi ve insan haklarının tüm kurum ve kurallarıyla işlemesi, yaşam hakkının temel güvencesidir. Ne var ki, yedi yıldır, insanların işkencede öldürüldüğü, gözaltında kaybolduğu, ölüme ve intihara itildiği yada intihar görünümü verildiği olgular, içerde ve dışarda yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Ülkemizde yedi yıldır, insanlık suçlarının en ağır ve en aşağılayıcısı olan işkence ve işkence tartışmaları üzerine gidilmiştir. Baskı, İşkence ve Cezaevleri Kurulumuzca, işkencenin bir sorgulama yöntemi olduğu ve sistemli biçimde uygulandığı saptanmıştır. İşkenceyle öldürülenler, ölüm nedenleri intihar olarak açıklananlar, işkence sonrası gerekli önlemler alınmadığı için cezaevlerinde ölenler, öldürülüp de ölü olarak ele geçirildiği ileri sürülenler, ceza ve tutukevlerinde ölüm orucu nedeniyle ölenler ile ilgili bir rapor hazırlanmış ve Derneğimizce kamuoyuna ve ilgili yerlere duyurulmuştur.

Bu nedenlerle yaşamını yitirmiş, 149 kişilik rapor açıklanırken, listenin eksik olduğu, ve bu biçimde öldürülmüş başkaca insanların adlarının derneğimize bildirilmesi çağrısı yapılmıştır. Ve kısa sürede bu listeye 20 ad daha eklenmiştir.

Derneğimizce açıklanan işkence raporu üzerine değişik çevrelerden değişik tepkiler geldi. Ama, kimse raporda yer alan adları ve listeyi yalanlayamadı. Raporu, "siyasi istismar" konusu gören ve "devletin

itibarını sarsmak"tan söz edenlere diyeceğimiz şudur: Derneğimiz siyasi bir kuruluş değildir. Siyasi bir yapılanma da değildir. O nedenle siyasi istismar yapmak gibi bir sorunu yoktur. Devletin itibarını sarsmaya gelince, Devletin itibarı işkence olaylarını ortaya çıkartıp, üstüne gitmek ve işkencecilerden hesap sormakla değil, gizlemek, özendirmek ya da onu örtülemekle sarsılır. Eğer raporda yer alan adların ve olayların üstüne gidilir, incelenir, soruşturulur ve sorumluları yargı önüne çıkartılır ve hesabı sorulursa, devlet, ancak o zaman itibar kazanır. Üstelik devlet, kendi itibarından önce, yurttaşlarının yaşam hakkını korumak ve savunmakla yükümlü olmalıdır. Oysa, 12 Eylül'den bu yana gözaltına alınan yaklaşık 240 bin insandan işkence görmeyen yok gibidir. BM'ce 1984 yılında kabul edilen «İşkence ve Başkaca Zalimce, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Yada Cezaya Karşı Sözleşme» nin 2. maddesinin 2. fıkrasında:

“İster bir savaş durumu, ister savaş tehdidi, ister iç siyasal karışıklık, ister bir başka olağanüstü durum söz konusu olsun hiçbir ayrıkısı durum, işkenceyi haklı gösteremez» denilmiştir.

Buna karşın, Türkiye'de işkencenin bir sorgulama yöntemi ve kişiliği yok etmeye yönelik sistemli ve yaygın bir uygulama olduğu bir gerçektir. İşkence uygulamalarından devletin sorumlu olduğu yargı kararlarıyla da saptanmıştır.

Bu durumda yetkililerden soruyoruz?

— İşkencenin arkasında hangi güçler vardır?

— Hasan Hakkı Erdoğan, Behçet Dinlerer ve Cennet Değirmenci olaylarında görüldüğü gibi, işkence bulunmadığına ilişkin sahte rapor vermeleri için hekimlere baskı yapılmış mıdır? Yapılmışsa sorumluları hakkında ne gibi işlemler yapılmıştır.

— Sedat Caner'in açıklamalarında adı geçen sorumlular hakkında bugüne kadar ne gibi işlem yapılmıştır?

— İşkence sabit olduğu halde, çok sayıda olayda sorumlular neden bulunamamıştır? Sorumluların ortaya çıkmasını hangi güçler engellemiştir?

— Neden işkence soruşturmaları senelerce sürüncemede kalmaktadır?

— İşkence yaptığı için hüküm giyen yada hakkında soruşturma açılan kişiler, hangi hukuki gerekçelerle ödüllendirilmişler, terfi ettirilmişler ve yurt dışı görevlere gönderilmişlerdir?

— İşkencecilere ceza verdikleri için görev yeri değiştirilen hakim var mıdır? Bu hakimler tehdit edilmişler midir? Tehdit edenler hakkında ne gibi işlemler yapılmıştır.

— İktidarın insan hakları ve işkence konusunda tutumu nedir?

Derneğimiz, işkenceden sonra Yaşam Hakkı'nın cezaevlerinde de en ağır tehdit altında olduğu olgusunu göz önünde bulundurarak çalışmalarını cezaevleri konusunda da yoğunlaştırmıştır. Türkiye'de cezaevleri koşullarının ikinci bir işkenceye dönüş-

tüğü ve insanlık onuruna aykırı uygulamaların sürdüğü bilinmektedir. Cezaevlerinde fizik koşulların ve uygulamaların kötü olduğu bilinmekle birlikte, bunların evrensel kuralları açısından aykırılığı Derneğimiz tarafından belirlenmiştir.

Yine dernek bünyesinde oluşturulmuş, İşkence ve Cezaevleri Uygulamalarını Araştırma Komisyonumuzca, cezaevleri uygulamalarına ilişkin bir rapor hazırlanarak kamuoyuna ve ilgili çevrelere duyurulmuştur. Rapor, BM’ce kabul edilen “Tutuklu ve Hükümlülere Karşı Uyulması Gerekli Asgari Standart Kurallar”ı temel alarak, bu kurallar ile ülkemiz cezaevlerindeki uygulamalar örneklendirilmiş ve bu kurallara aykırılıklar saptanmıştır.

“Hükümlü ve tutuklulara Karşı Uyulması Gerekli Standart Kurallar ve Bu Kuralların Etkin Bir Biçimde Uygulanması İçin Usuller” BM’ce 30 Ağustos 1955’te oybirliği ile kabul edilmiş, Ekonomik ve Toplumsal Konsey’cede 31 Temmuz 1957’de onaylanmıştır.

Avrupa Konseyi bünyesinde de aynı çalışmalar yapılmış ve BM’ce kabul edilen kurallar, Suç Sorunları Avrupa Komitesi’ncede benimsenmiş ve uygulanmak üzere üye ülkelere önerilmiştir.

Tutuklu ve Hükümlülere Karşı Uyulması Gerekli Asgari Standart Kuralların Ana İlkeleri: Barınma, kişisel sağlık, giyim ve yatak, yiyecek ve içme suyu, egzersiz ve spor, tıbbi hizmetler, disiplin ve ceza, kısıtlayıcı araçlar, hükümlülere bilgi verme ve

hükümlülerin şikâyetleri (şikâyet hakkı), dış dünya ile temas, kitaplar, din, tutukluların mallarının korunması, ölüm, hastalık ve nakil durumlarında yakınlarına haber verme, hükümlülerin nakil koşulları, cezaevi personeli (ve personelin niteliği) ile cezaevleri uygulamalarının denetimi başlıklarından oluşan metni dilimize çevirtmiş, ve ülkemiz cezaevlerindeki uygulamaların evrensel kurallara aykırılıklarını örnekleyerek belgelemiştir.

Kimi zaman tutuklu ve hükümlü yakınlarının, kimi zaman da cezaevlerinden yapılan başvuruların üzerine gidilmiş ve sorunların çözümüne yönelik, ilgililer indinde girişimlerde bulunulmuştur. Örneğin, Bartın Cezaevindeki içme suyunun, insan sağlığına aykırı olduğu, cezaevinden getirilen su örneklerinin tahlil edilmesiyle ve sonuçlarının Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi’nin raporlarıyla saptanmıştır. Sonuçları Adalet Bakanlığı’na gönderilerek ilgilenilmesi istenmiştir. Burdur’dan Ankara’ya sevki yapılan hükümlü Ahmet Çetin’in Merkez Kapalı Cezaevinden hastaneye sevki için Ankara Savcılığı indinde girişimlerde bulunulmuş ve sevki sağlanmıştır. Ne var ki, cezaevlerinin işlemleri zamanında yapmaması, gecikmesi nedeniyle Ahmet Çetin yaşamını yitirmiştir. Çanakkale’de hükümlü Bayram Işık’ın kemik erimesi dolayısıyla, Ankara’ya sevkini yapılmasına çalışılmaktadır.

Cezaevlerinden tutuklu ve hükümlülerin başvurularına ve isteklerine, dernek olanakları ölçüsünde

karşılık verilmeye çalışılmıştır. Çoğu kez istenilen yayınlar ve dökümanlar gönderilmiş, kimi kişisel istekler de karşılanmaya çalışılmıştır.

Derneğimiz, tutuklu ve hükümlü yakınlarınca sürekli bilgilendirilmiş ve o doğrultuda birlikte çaba gösterilmiştir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında birçok cezaevinde açık görüşe izin verilmemesinin gerek tutuklu ve hükümlülerin, gerekse yakınlarının üzüntülerine ve tepkilerine yolaçmıştır. Derneğimiz, anneler gününde açık görüş yapılması konusunda yine Adalet Bakanı indinde girişimlerde bulunmuştur. Anneler Günü'nde Dernek Genel Merkezinde tutuklu ve hükümlü yakınlarıyla biraraya gelinmiştir. Yine bayramın üçüncü günü Dernek Genel Merkezinde toplanılarak görüş yapılmıştır.

İNŞAN HAKLARI YOLUNDAKİ ETKİNLİKLER

Derneğimiz, insan hak ve özgürlüklerinin eksiksiz kullanılması yada o yoldaki çaba ve kavgaların bir bilinçle kazanılacağından hareketle, paneller, açık oturumlar, geceler ve sergiler düzenlenmiştir.

Derneğimizir kuruluşundan bu yana Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da düzenlenen tüm etkinlikler, kitlelerin büyük ilgi ve desteğiyle karşılanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin yıl dönümü nedeniyle İstanbul'da «Ceza Yasa Tasarısı, Ölüm

Cezası, Genel Af ve İnfaz Yasası» Paneli düzenlenmiş; İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 38. yıl dönümü nedeniyle, Derneğimizce "İnsan Hakları Haftası" düzenlenmiş ve hafta Genel Başkan Av. Nevzat HELVACI tarafından bir basın toplantısıyla açılmıştır. Hafta nedeniyle sırasıyla, İstanbul'da İnsan Hakları Gecesi, Ankara'da "İnsan Hakları Bildirisi ve Türkiye", İzmir'de "İnsan Hakları, Hukuk ve Demokrasi", İstanbul'da "İnsan Hakları, İnsan Haklarının İhlalleri ve Anayasa", Ankara'da "Baskı ve İşkence" Panel'leri düzenlenmiştir.

Türkiye Hükümeti'nin, Avrupa Konseyi'ne bireysel başvuru hakkını —birtakım sınırlamalarla birlikte— tanınması nedeniyle, Ankara'da bir panel düzenlenmiş ve aynı günde Sayın Muzaffer Sencer'e derneğimizce hazırlatılan "Bireysel Başvuru Hakkı" adlı bir kitapçık, konuyla ilgilenenlerin yararına sunulmuştur.

İstanbul'da İnsan Hakları Sergisi açılmış ve 78 ressamın ürünleri sergilenerek derneğe kaynak sağlama yoluna gidilmiştir. Yine İstanbul'da Dünya Kadınlar Günü nedeniyle "Kadın ve Yaşam" adlı bir Panel ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle İstanbul'da Çocuk Şenliği ve aynı nedenle de başka bir gün Uçurtma Şenliği düzenlenmiş ve büyük ilgi görmüştür.

İzmir'de Türk Ceza Yasası ve ceza hükmü taşıyan diğer yasalardaki insan haklarına aykırı ceza maddeleri araştırılıp, saptanması ve hazırlık soruş-

turmasında savunma hakkının da gereği gibi kullanılabilmesi için bir yasa taslağının hazırlanması; Cezaevleri ve İşkenceler Kurulunun işkence belirtilerinin anlaşılması yolunda "İĞNE BİYOPSİSİ" bilimsel çalışmaları sürdürülmektedir.

İzmir'de, İNSAN HAKLARI SERGİSİ düzenlenmiş ve sergide insan hakları ihlallerini içeren, fotoğraf, yargı kararları, iddianameler, doktor raporları, mahkeme anlatımları ile, insan haklarına ilişkin, resim, pano, tablo ve cezaevlerinde yapılan el işleri sergilenmiştir. Sergi, açık kaldığı sürece 30 bin kişi tarafından izlenmiştir.

Adana'da "Türkiye'de İnsan Hakları ve Demokrasi Paneli" düzenlenmiş ve aynı gün Adana'da Cezaevleri ile ilgili hazırlanan rapor, bir basın toplantısıyla kamuoyuna duyurulmuştur.

Tüm etkinliklerin düzenlenmesinde emeği geçenlere, konuşmacı olarak katılıp katkıda bulunanlara Yönetim Kurulu olarak, teşekkür ediyoruz.

BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER

Derneğimizin kuruluşundan bu yana basın-yayın organlarının bir çoğu sayfalarını açarken, bir çoğu da böyle bir derneği ve etkinliklerini umursamaz görünmüştür. Kuşkusuz, bu tür yaklaşımlar kimi gazeteler için rastlantı değildir.

Derneğimizin kuruluşunun ilk günlerinde gazetelerin ve dergilerin sahiplerine, genel yayın yönet-

menlerine, sorumlu yazı işleri müdürlerine ve il temsilciliklerine birer mektup gönderilerek ilgi ve katkıları istenmiştir. Daha sonra da Ankara ve İstanbul'da bulunan dergi ve gazete büroları ziyaret edilerek, dernek amacı ile etkinlikleri anlatılmıştır.

Basında, insan hak ve özgürlükleri yolundaki kimi etkinlikler yer alırken, kimi zaman ya çok az yer almış yada hiç almamıştır.

Örneğin, son bir ay içinde, demokratik hak ve özgürlüklerinin yoğun baskı altına alınmak istenmesi, dergilerin toplatılması ve yöneticilerinin gözaltına alınması, önceden duyurumu ve bildirimi yapılan panellerin ve şenliklerin son anda iptal edilmesi, öğrencilerin demokratik ve özerk üniversite mücadelesi üzerindeki baskıları kınayan açıklamalarımız ve de "İşçi Sağlığı ve Güvenliği Haftası" nedeniyle hazırlanan ve işçilerimizin iş güvenliği ve sağlığı üzerindeki tehlike boyutlarını sergileyen rapor açıklamasının hiçbir gazetede yer almayışına, basına yönelik serzenişlerimiz olarak değiniyoruz.

Dergilerinde, sayfalarında ve köşelerinde İnsan Hakları Derneğine yer veren gazeteci-yazar dostlara teşekkür ediyor ve devamını diliyoruz.

Derneğimizin maddi olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle, dergilere abone olunamayacağı, ancak, izlenmek istendiği belirtilerek dergilerin ücretsiz gönderilmesi yolundaki başvurularımız karşılık görmüş, haftalık ve aylık dergilerin hemen tümü derneğimize gönderilmeye başlanmıştır.

TRT'nin derneğimize bakışı ilginç, ilginç olduğu kadar da yargılı ve kapalıdır. Bütün etkinliklerimizde TRT'ye duyuru yapılmasına karşılık ya ilgilenilmemiş ya da gelmişlerse de "haber niteliği" şeklinde görülmeyip değerlendirmemişlerdir. Aynı TRT, dünyanın dört bir yanında, işçi grevleri, öğrenci eylemleri ve benzeri olaylara yer verirken, Türkiye'deki insan hakları ihlallerine ve buna karşı tepkilere ısrarla yer vermemiştir. TRT'nin yanlılığı ve tek tip ideolojiyi egemen kılmaya çalışması, siyasi iktidarın ve TRT'sinin habercilik anlayışıyla, basın yayın özgürlüğü anlayışını nasıl anladığını sergilemektedir.

Derneğimiz, kitle tabanıyla iletişimi sağlamak ve kamuoyu oluşturmak doğrultusunda, haber bülteni ve giderek de dergi çıkartma kararı almış, ve gerekli belgeleri hazırlamıştır. Ancak, tüzüğün kabul edilmesi ile ilgili belgelerin eklenmesi gerektiğinden ve tüzüğümüzün yeni kabul edilmiş olmasından, bu girişim sonuçlandırılmamıştır. Ancak, Genel Kurul'dan hemen sonra bir haber bülteni çıkarılması uygun olacaktır.

Kurullar tarafından hazırlanan raporlar ve Derneğin görüşlerini içeren konuşmalar, basım için hazırlanmış, maddi olanaksızlar nedeniyle gerçekleştirilememiştir.

Derneğimiz, amacı doğrultusunda, kişi ve kuruluşlarla ilişkileri geliştirmiştir. Bu bağlamda, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi, Ankara Tabip Oda-

sı, Mülkiyeliler Birliği, Çağdaş Gazeteciler Derneği ve BİLAR A.Ş. ile sürekli ilişki içinde olmuş ve söz konusu kuruluşların katkı ve desteklerini görmüştür.

İstanbul temsilcilerimizce İnsan Hakları Kartpostalları basılmış ve geniş dağıtım yapılmıştır.

İnsan Hakları Takvimi ile rozet basım çalışmaları yapılmış ancak sonuçlandırılmamıştır.

Geçen yıl başlatılan İnsan Hakları Haftası'nın gelenekselleştirilmesi yolunda Yönetim Kurulu bu yıl anılacak haftaya uluslararası boyut kazandırarak İnsan Hakları Kurultayı düzenleme kararı almış ve o doğrultuda oluşturulan yürütme kurulunca çalışmalar başlatılmıştır.

Derneğimiz, kısa sürede etkinlikleriyle ve çabalarıyla bir kimlik kazanmış ve demokratik platformlarda önlerde yer almıştır. Çağrılara kimi zaman giderek, kimi zaman da mesajlarıyla katılarak sürekli izlemeye çalışmıştır.

Derneğimize ilgi, salt yurt içinden değil, yurt dışından da büyük olmuştur. Demokrasi ve İnsan Hakları konularına ilişkin yurt dışından gelen kişi ve kuruluş temsilcileri, derneğimizi ziyaret etmiş ve görüşmüşlerdir.

Öğrenci dernekleri üzerindeki baskı ve uygulamalara ve tek tip öğrenci derneklerinin oluşturulmak istenmesine karşı, derneğimiz, öğrencilerin demokratik direnişine sahip çıkmış ve izlemiştir.

Genel Kurulca görevlendirilecek yönetim ku-

rulunun insan hakları savaşımını daha da yükselteceğine inanıyoruz. Önümüzdeki program, bugüne değin sürdürülen çalışmaları veri alınarak ve insan haklarının bütün boyutlarını içine alarak yapılabilir. Bu bağlamda;

Ölüm cezalarına karşı ve genel af için Türkiye düzeyinde kampanyalar açarak yaşam hakkının korunması kitleselleştirilebilir.

Düşünce, anlatım ve örgütlenme özgürlüğünün kullanılması yolunda sürekli çaba gösterilebilir.

İnsan haklarının bütünlüğü içinde çalışma hakkı, sağlıklı yaşam hakkı, eğitim-öğretim hakkı vb. ekonomik toplumsal hakların kazanımı ve korunması yolunda, izleme komiteleri oluşturularak, izleme sonuçları doğrultusunda çalışmalar yapılabilir.

Çağdaş hukuk devleti ilkelerinin yaşama geçirilmesi yolunda hukuksal savaş ağırlıklı bir mücadele ile sürdürülmelidir.

Haber bülteni, dergi ve seri yayınlar çıkarılabilir.

Hem kamuoyu oluşturucu, hem de kaynak sağlayıcı etkinlikler düzenlenebilir.

İnsan Hakları Haftası'nın en etkin biçimde gerçekleşmesinin programı, şubeler düzeyinde yapılarak yürütme komiteleri oluşturulabilir.

Çalışma kurullarının etkinlikleri ve yol göstericiliği yoğunlaştırılabilir.

İnsan hakları konusunda, bilim adamlarımızdan ve hukukçulardan oluşan bir DANIŞMA KURU-

LU ile YÖNETİM KURULU'nun sürekli eşgüdümü sağlanarak, çalışmaların daha etkinliği ve kalıcılığı sağlanabilir.

İnsan Hakları Derneği, insanlarımızın insanca yaşamasını olanaklı kılan bir Türkiye'nin yaratılmasındaki gücü, siz değerli üyelerimizden ve bu yolda çaba gösteren tüm insanlardan alacaktır.

Saygılarımızla

YÖNETİM KURULU

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ
1986 YILI BİLANÇOSU

GELİR		GİDER	
Ödentiler	903.500,—	İlan, Tanıtım	330.680,—
Bağışlar	257.000,—	Kırtasiye	50.875,—
Çeşitli Gelirler	13.332,—	Demirbaş	—
Avanslar	476.617,—	Cari Giderler	40.009,—
İzmir'den	109.169,—	Kiralar	979.000,—
		Vergiler	359.054,—
TOPLAM	1.759.618,—	TOPLAM	1.759.618,—

1987 YILI BİLANÇOSU

GELİR		GİDER	
Ödentiler	1.131.500,—	Reklam	474.147,40
Bağışlar	3.089.240,—	Kırtasiye	80.000,60
Çeşitli Gelirler	135.000,—	Demirbaş	—
Avanslar	1.603.000,—	Cari Giderler	653.000,—
Kasa	301.000,—	Kiralar	450.000,—
		Vergiler	161.000,—
		Yakıt	180.000,—
		Personel	450.000,—
		Etkinlikler	3.711.748,—
TOPLAM	6.259.895,—	TOPLAM	6.259.895,—